

Planiranje i evaluacija nastavno- obrazovnog procesa

Planiranje podučavanja

- ▶ Svaki nastavnik ima plan časa
- ▶ Kakav plan pravite, zavisi od toga kakva ste osoba
- ▶ Planiranje je složena priprema za izvođenje nastave koja uključuje određivanje *ciljeva podučavanja*, izbor i organizacija *nastavnog gradiva*, utvrđivanje redosleda i načina izvođenja *nastavnih aktivnosti*, izbor *nastavnih sredstava*, način procene *postignuća*
- ▶ Sistematski pristup:
  - ▶ nivo obrazovanog sistema
  - ▶ nivo nastavnog predmeta
  - ▶ nivo nastavne celine
  - ▶ nivo nastavnog časa

Planiranje podučavanja

- ▶ Na nivou obrazovnog sistema eksperti određuju kurikulum
- ▶ Kurikulum je širi pojam od nastavnog plana i programa
- ▶ Obuhvata sadržaj planiranog učenja, ciljeve učenja, uslove učenja i podučavanja i kriterijume ishoda učenja
- ▶ Za oblikovanje kurikuluma važno je:
  - ▶ Utvrditi potrebe u cilju određivanja nastavnih ciljeva
  - ▶ Programiranje nastavnih predmeta
  - ▶ Priprema spoljašnjih uslova za izvođenje nastave
- ▶ Postoji nekoliko vrsta kurikuluma:
  - ▶ Službeni – propisani plan učenja
  - ▶ Opaženi – kako neko izvan percipira nastavni proces
  - ▶ Skriveni – uvek se uči još nešto što nije propisano
  - ▶ Doživljeni – kombinacija službenog i skrivenog kurikuluma koji dopiru do učenika

Svrha planiranja

- ▶ Postoje četiri glavne svrhe:
  - ▶ *Planiranje obezbeđuje strukturiranost i organizaciju nastavnog procesa*
    - ▶ Prevođenje propisanog kurikuluma u nastavne jedinice
    - ▶ Strukturni elementi časa su: sadržaj, ciljevi, metode, vreme, način utvrđivanja gradiva, način praćenja postignuća
  - ▶ *Planiranje osigurava emocionalnu sigurnost nastavnika u razredu*
    - ▶ Planiranjem nastava postaje predvidljiva i time se umanjuje nelagoda kod nastavnika
    - ▶ Ojačavanje samopouzdanja
  - ▶ *Planiranje je temelj za refleksiju i samoprocenu*
    - ▶ Da li su ostvareni željeni ciljevi, da li treba da se menja plan?
    - ▶ Posle časa dok su utisci sveži zabeležiti zapažanja
    - ▶ Uvek imati alternativu za nepredvidive situacije
  - ▶ *Planiranje je temelj za praćenje i procenu ishoda učenja*
    - ▶ Mora se odrediti svrha koju želimo postići podučavanjem, definisati koje ponašanje učenika će biti dokaz ostvarivanja ciljeva i kako ćemo prikupiti uzorke učeničkog postignuća

Opseg i područja planiranja

- ▶ Vremenska perspektiva i količina gradiva koja je obuhvaćena planom
- ▶ Dugoročno planiranje – plan aktivnosti tokom čitave godine, pomažu školski program i kalendar nastave
- ▶ Srednji nivo planiranja – raščlanjivanje gradiva na smislene nastavne celine
- ▶ Kratkoročno planiranja – planiranje časa
- ▶ Postoji nekoliko mogućih područja planiranja: kognitivno, afektivno, psihomotoričko, estetičko, socijalizacija, opšte životne veštine i sl.
- ▶ Danas su najpoznatije taksonomije vezane za kognitivnu i afektivnu sferu podučavanja
  - ▶ Kognitivna taksonomija obuhvata 6 nivoa kognitivnog funkcionisanja poređanih po hijerarhiji tj. težini: **dosetiti se, shvatiti, primeniti, analizirati, proceniti (evaluirati) i stvarati**
  - ▶ Afektivna taksonomija ima 5 nivoa: **prihvatanje, reagovanje, kritičko vrednovanje, organizovanje i vrednosno prosuđivanje**

Koraci u planiranju

- ▶ Šta želimo da podučavamo?
  - ▶ **Dimenzije strukturisanja gradiva:** postupnost u obradi gradiva, ravnoteža između širine i dubine obrađenog gradiva, smisleno povezivanje delova u celinu, mogućnost aktivnog učešća, vrednosti i skriveni kurikulum...
  - ▶ Nakon biranja sadržaja, jasno definisati ciljeve
- ▶ Kako i kada ćemo da podučavamo?
  - ▶ Pet aktivnosti s obzirom na vrstu zahteva koji se postavljaju pred učenike: povećavanje, restrukturisanje, obogaćivanje, uvežbavanje i obnavljanje
  - ▶ Najviše se stimuliše uvežbavanje – površinski mehanički pristup gradivu
  - ▶ Individualizacija nastave – variranje vremena (dopunska/dodatna), zadataka i nastavnih materijala
- ▶ Kako ćemo znati da li su ostvareni ciljevi učenja?
  - ▶ Mager: važno je definisati ciljnu osobu, opis vanjskog ponašanja, uslove učenja i kriterijume prihvatljivosti izvedbe
  - ▶ Gronlund: željeni nivo kognitivnog funkcionisanja, očekivani ishod i minimalni kriterijum izvedbe

Procenjivanje i merenje znanja

- ▶ Postoje brojne zamerke merenju znanja
  - ▶ Ocenjivanje dehumanizuje proces podučavanja, stvara nepoverenje između nastavnika i učenika, prouzrokuje anksioznost, loše samopoštovanje i lošu sliku o sebi, podstiče nezdravu takmičarsku atmosferu
  - ▶ Da li je ocena pravo merilo znanja?
- ▶ Da li su procenjivanje, merenje i ocenjivanje isti procesi?
- ▶ Procenjivanje je proces u kojem nastavnik prikuplja podatke, analizira ih i tumači kako bi utvrdio da li su se ostvarili obrazovni ciljevi
- ▶ Merenje je proces određivanja brojčane mere nečijeg postignuća ili osobine
- ▶ Ocenjivanje je procena učenikovog znanja u odnosu na neke unapred određene kriterijume ili u odnosu na druge učenike i može biti u vidu broja ili slova

Svrha proveravanja znanja

- ▶ Provera znanja može imati nekoliko različitih svrha: *povratna informacija, selekcija, motivacija, vrednovanje*
- ▶ Može biti namenjena različitim korisnicima: *učenicima, nastavnicima, roditeljima, školama i fakultetima, ministarstvu*
- ▶ Proverom znanja učenici dobijaju povratnu informaciju o znanju i napredovanju, ali su i motivisani da se više trude i prate gradivo
- ▶ Provera znanja se vezuje za ocenjivanje ali to nije jedini njen cilj
  - ▶ **Formativna provera** služi nastavniku za proveru predznanja učenika ili usvojenih znanja tokom određenog dela nastave – bolje planiranje nastave
  - ▶ **Sumativna provera** govori o učenikovom znanju nakon podučavanja – delotvornost nastave
- ▶ Najčešći oblik informisanja roditelja je putem ocene – opisni podaci su isto tako važni
- ▶ Znanja učenika treba da se upoređuju sa znanjima učenika na nivou države, ostalih škola i sl.
- ▶ Izbor kandidata za škole i fakultete se vrši delom uz pomoć ocena

---

Pauza 5 min!

Usmeno ispitivanje

- ▶ Obično ima za cilj sumativno ocenjivanje
- ▶ Prednosti su:
  - ▶ Nastavnik može reagovati na odgovore učenika i ispitati stvarno znanje
  - ▶ Nastavnik može da vodi računa o kvalitativnim razlikama u znanju
  - ▶ Nastavnik može reagovati na odgovore koji su približno tačni ili potpuno apsurdni
  - ▶ Nastavnik može bolje proveriti razumevanje i upotrebu znanja
  - ▶ Učenici češće uče sa razumevanjem ako očekuju usmeno ispitivanje
- ▶ Mane:
  - ▶ Usmeno ispitivanje je vremenski neekonomično
  - ▶ Nužno je subjektivno
  - ▶ Različiti učenici – različita pitanja (oslanjanje na sreću)
  - ▶ Usmenim ispitivanjem je obuhvaćeno manje gradiva nego pismenim
  - ▶ Nastavnik je merni instrument sa brojnim manama (halo efekat, lična jednačina, greška kontrasta i sl.)

Pismeno ispitivanje

▶ Prednosti:

- ▶ Smanjena subjektivnost
- ▶ Svi učenici imaju iste zadatke – uporedivo znanje
- ▶ Isti režim rada i vreme odgovaranja
- ▶ Više gradiva je obuhvaćeno
- ▶ Vremenski ekonomično

▶ Mane:

- ▶ Često se ispituje poznavanje činjenica bez razumevanja i upotrebe naučenog
- ▶ Učenici bubaju mnoštvo podataka bez postavljanja pitanja čemu to znanje

▶ Vrste testova:

- ▶ standardizovani
- ▶ normativni
- ▶ kriterijumski
- ▶ sa izborom odgovora
- ▶ sa zadacima esejskog tipa
- ▶ tačno-netačno
- ▶ sa zadacima dopunjavanja
- ▶ sa zadacima povezivanja i sređivanja
- ▶ sa problem zadacima

Ocenjivanje i komunikacija

- ▶ Nakon ispitivanja, učenik dobija ocenu koja se formira na osnovu prikupljenih bodova
- ▶ Ocena se može formirati na osnovu dva kriterijuma:
  - ▶ relativni – spram ostalih, koristi normalnu distribuciju
  - ▶ apsolutni – nastavnik unapred definiše kriterijume tj. broj zadataka potrebnih za datu ocenu
- ▶ Moguće je vrednovati učenika preko drugih oblika aktivnosti – projekti, timski rad i sl.
- ▶ Vrednovanje mogu da sprovode i sami učenici – samovrednovanje
- ▶ Portfolio (mapa) učenika – učenikovo ponašanje tokom dužeg vremenskog perioda, stiže se uvid u učenikovo individualno napredovanje (nastava likovnog ali ostali predmeti mnogo ređe)
- ▶ Ocene pojedinačnih učenika ne smeju biti deo roditeljskog sastanka!

Evaluacija rada nastavnika

- ▶ Evaluacija se sprovodi zarad stručnog razvoja nastavnika, retko sa ciljem otpuštanja?
- ▶ Evaluacija procesa i evaluacija ishoda
- ▶ Tri vrste evaluacije:
  - ▶ **Dijagnostička**- snimanje postojećeg stanja u nastavi, najčešći oblik kod nas – kontrolisano posmatranje
  - ▶ **Formativna** – posmatranje tokom izvođenja datog programa sa ciljem da se otklone eventualni nedostaci programa
  - ▶ **Finalna** – na završetku godine
- ▶ Evaluiraju se: stručna znanja, znanja o vlastitim sposobnostima i potrebama njihovog razvijanja i znanja o vlastitoj vaspitno-obrazovnoj praksi (veštine upravljanja odeljenja)
- ▶ Procenjuje se: planiranje i priprema časa, sprovođenje časa, vođenje i tok časa, razredna klima, disciplina, vrednovanje i ocenjivanje znanja i procena vlastitog rada

Evaluacija rada nastavnika

- ▶ Ko ocenjuje nastavnika?
- ▶ Modeli evaluacije:
  - ▶ **Razvojna evaluacija** – procenjuje se posvećenost poslu i nivo apstrakcije (mogućnost apstraktnog razmišljanja i prilagođavanja učeniku)
    - ▶ Supervizori mogu biti nedirektivni, saradnici i direktivni
  - ▶ **Diferencirana evaluacija** – različite okolnosti zahtevaju različiti pristup
    - ▶ Supervizija može biti: klinička, saradnička, samousmeravajuća i administrativna (inspekcija)
- ▶ Tehnike beleženja evaluacije: *pismeno snimanje, registracija učestalih pojava i njihovog trajanja, sled radnih operacija, skale stavova*
- ▶ Povratna informacija treba da usledi na početku školske godine, uoči evaluacija, za vreme evaluacije, neposredno nakon evaluacije
  - ▶ Postevaluacijski period – uvid u podatke bez komentara, nastavnik analizira sled zbivanja u nastavi, interpretiranje ponašanja uz pomoć supervizora, alternativni pristupi, podrška supervizora
- ▶ Problemi evaluacije – nejasna svrha, nedovoljna uključenost nastavnika, nedovoljna samoevaluacija, neadekvatni kriterijumi, ne govori se o evaluaciji, nedovoljna osposobljenost za evaluaciju
- ▶ Evaluacija evaluacije

Hvala na pažnji!
